

Bilag 1

Teknik- og Miljøudvalgets høringssvar til udvalgshøringen af Forslag til Kommuneplan 2009

Teknik- og Miljøudvalget finder det væsentligt, at Kommuneplan 2009 indeholder klare budskaber om hvilke overordnede visioner og mål, kommunen sætter for de kommende års udvikling af byen på Teknik og Miljøudvalgets område.

Teknik- og Miljøudvalget ser en *bæredygtig udvikling* af København som en helt central vision for byen i den kommende planperiode. Og herved forstås en udvikling som er bæredygtig både miljømæssigt, socialt og økonomisk - og som omfatter såvel den eksisterende by som de byområder, der omdannes eller nyudvikles i planperioden.

På Teknik- og Miljøområdet er det udtrykt i "Miljømetropolen - vores vision CPH 2015" og i bylivsudspillet "Metropol for mennesker", der begge indeholder klare visioner og en række overordnede, men konkrete mål for et mere bæredygtigt København i 2015.

I høringssvaret ønsker Teknik- og Miljøudvalget især at fremhæve og kommentere følgende væsentlige temaer i det fremsendte forslag til Kommuneplan 2009.

- Bæredygtig Byudvikling
- Byliv
- Det Grønne
- Tung Trafik
- Miljø & Klima

Endvidere har udvalget bemærkninger til enkelte andre temaer og til planen generelt, hvilket gennemgås til sidst i høringssvaret.

Forvaltningens centre har desuden leveret bidrag til et samlet forslag til konkrete tilføjelser og ændringer i planen i form af et teknisk notat, bilag 2, med detaljerede henvisninger til afsnit og sidetal i kommuneplanforslaget.

Bæredygtig byudvikling:

Teknik- og Miljøudvalget finder som nævnt, at dette tema er helt centralt i de kommende års udvikling af København. Bæredygtighed skal på én gang være et pejlemærke og en selvfølge i det 21. århundredes byudvikling i København.

I udkastet til Kommuneplanen er bæredygtighed beskrevet flere steder. Det fremgår således bl.a. under beskrivelserne af temaet "Den bæredygtige by - tænk grønt", under afsnittet "Processer" i beskrivelsen af bæredygtighedsværktøjet (som udvalget i øvrigt

ser frem til bliver taget i anvendelse) samt under ”Projekterne” i beskrivelserne af udviklingsområderne Nordhavn og Carlsberg.

Teknik- og Miljøudvalget savner en samlet beskrivelse og tilgang til hvad Københavns kommune forstår ved begrebet bæredygtig byudvikling, og det er heller ikke samlet beskrevet hvilke initiativer, kommunen har i gang.

Bæredygtig byudvikling bliver i øvrigt nogle steder i Forslag til Kommuneplan 2009 brugt i sin helhed om en byudvikling, som *både* er miljømæssigt, socialt og økonomisk bæredygtig. Andre steder bruges udtrykket mere snævert i betydningen af *miljørigtig* bæredygtighed.

Teknik- og Miljøudvalget anbefaler, at der stringent arbejdes med den brede definition af bæredygtig byudvikling og vil anbefale et afsnit om Bæredygtig byudvikling tilføjet til redegørelsesdelen.

Byliv

Begrebet "byliv" nævnes mange gange i Forslag til Kommuneplan 2009, især i beskrivelsen af de forskellige udviklingsområder i afsnittet ”Projekterne”, og har derigennem fået stor tyngde. Det finder Teknik- og Miljøudvalget naturligvis positivt og i god tråd med udvalgets vedtagelse af bylivsudspillet ”Metropol for Mennesker” og intentionerne heri.

Begrebet byliv bruges imidlertid som et meget generelt plus-ord, der kan dække alt fra handelsliv til cafeliv, idrætsliv, havneliv og kulturliv. Ved at indarbejde bylivsforståelsen fra ”Metropol for mennesker”, herunder målsætningerne *Flere går mere, Flere bliver længere og Mere byliv for alle*, i kommuneplanforslaget kan begrebet byliv kvalificeres og præciseres, så det også fremstår som et væsentligt element i en bæredygtig byudvikling.

Teknik- og Miljøudvalget finder det endvidere væsentligt, at byliv er noget, der prioriteres *både* i den eksisterende by, byen der omdannes og i byudviklingsområderne. Teknik- og Miljøudvalget ønsker at pege på, at yderligere satsning på et mangfoldigt og unikt byliv også vil styrke Københavns evne til at tiltrække turister, højt uddannet (kreativ) arbejdskraft og virksomheder, jvf. udfordring 4 - ”København taber terræn”.

Teknik- og Miljøudvalget anbefaler derfor, at der for at styrke ”byliv” som satsningsområde i Kommuneplan 09 skabes fuld overensstemmelse mellem denne og vision, mål og terminologi i ”Metropol for mennesker”

Det Grønne

Teknik- og Miljøudvalget finder, at ”det grønne” (grønne områder, planter, vand, naturlige kredsløb) mangler at blive tænkt ind i den bæredygtige byudvikling, så det bliver mere klart, hvilken rolle det grønne spiller i den bæredygtige by. Det Grønne fremstår mest som et bylivsaspekt og mindre som en integreret del af byens struktur, der også kan have stor betydning for klimaforhold i byen.

I de kommende år bør der arbejdes for, at byen udvikles i balance, hvor vækst og fremskridt bør ske gennem bæredygtige og miljørigtige tiltag. Tætte bygningsstrukturer suppleret med grønne flader, energirigtige tiltag, lokal afledning af regnvand, grønne tage, nye lommeparker m.m. styrker byens grønne netværk samtidig med, at arealernes kvalitet og brugsværdi øges.

Teknik- og Miljøudvalget anbefaler, at der under afsnittene om 'Den bæredygtige by - tænk grønt' og 'Byen for alle - tænk mangfoldigt' tilføjes beskrivelser af, hvordan byens natur og grønne områder indgår i en sammenhængende struktur, som sikrer københavnernes rekreative behov, mulighed for lokal håndtering af regnvand og et komfortabelt mikroklima i byens rum. Desuden bør udviklingen af grønne områder og byens natur nævnes, hvor det er relevant i forhold til de enkelte projekter.

Tung trafik:

Der forekommer i Forslag til Kommuneplan 2009 flere forskellige og ikke konsistente beskrivelser af, hvad det er, Københavns Kommune agter at gøre for at reducere antallet af ulykker hvor store køretøjer er involveret. Det er i retningslinjerne løseligt beskrevet, at Københavns Kommune derfor arbejder videre med indførelse af en eller flere forbudszoner i København mod tung trafik.

Det er Teknik- og Miljøudvalgets vurdering, at eventuelle forbudszoner for særlige typer køretøj kan være ét muligt tiltag blandt mange for at reducere antallet af uheld.

Udvalget anbefaler, at der i retningslinjerne indarbejdes en hensigtserklæring om, at København gennem en vifte af indsatser vil arbejde målrettet for at nedbringe antallet af ulykker med tunge lastbiler jf. beskrivelsen af de konkrete initiativer i afsnittet om udfordringer under Udfordring 1 - Mere trængsel og øget energiforbrug.

Udvalget anbefaler, at der i Retningslinjerne indarbejdes en hensigtserklæring om, at de regionale veje skal betjene en stor del af den tunge trafik, hvilket skal ske under størst mulig hensyntagen til trafikikkerhed og miljø.

Miljø & Klima

København som verdens Miljømetropol er en central vision i Københavns kommunes nuværende og fremtidige arbejde på miljøområdet.

Teknik- og Miljøudvalget anbefaler at der skabes fuld overensstemmelse mellem denne og vision, mål og "Miljømetropolen - vores vision CPH 2015". F.eks. ved at der i afsnittet om Den bæredygtige by indsættes et afsnit, som beskriver de fire hovedtemaer for Miljømetropolen. Desuden bør målsætningerne for 2015 nævnes, hvor det er relevant, i forhold til de enkelte temaer.

Teknik- og Miljøudvalget noterer med tilfredshed, at der i Forslaget til Kommuneplan 2009 i forhold til nye byudviklingsområder er indarbejdet en række elementer, der medvirker til at reducere byens påvirkning af miljøet. Men udvalget må påpege, at der

mangler bud på miljømæssige tiltag i forhold til den eksisterende by, hvor f.eks. udfordringen i forhold til den eksisterende bygningsmasses energiforbrug er helt central i bestræbelserne på at skabe en bæredygtig by og dermed en væsentlig CO₂-reduktion.

Lavenergiområder og -klasser

Teknik- og Miljøudvalget er opmærksom på, at det er Bygningsreglementet, der anvendes til at definere lavenergiklassen. Den måde kravene til lavenergiklasserne beregnes på i dag favoriserer lokalt produceret energi, men ikke fjernvarme, og det til trods for at fjernvarmen miljømæssigt og samfundsøkonomisk set kan være mest fornuftig at anvende.

Der skal ikke herske tvivl om at energiforbruget i byggeriet fra starten skal være så lavt som muligt, da en senere energioptimering af byggeriet vil være mere omkostningstung end, hvis de energirigtige løsninger havde været indarbejdet fra starten.

Men beregningsmetoden i Bygningsreglementet er uhensigtsmæssig i forhold til byer med en veludviklet fjernvarmeforsyning som København.

Teknik- og Miljøudvalget har forstået, at Erhvervs- og Byggestyrelsen har erkendt dette problem, og er klar til at se på, hvordan det kan løses.

Med udgangspunkt i visionerne og målet fra Miljømetropolen vil Teknik- og Miljøudvalget anbefale, at alle byområder principielt udpeges til lavenergiområder, og at der anvendes den til enhver tid laveste energiklasse under hensyntagen til ønsket om at fremme de mest miljøvenlige teknologier i varmforsyningen. Det synes for uambitiøst og ressourcekrævende at skulle vurdere, hvilke energikrav, der skal stilles i forbindelse med hver enkelt lokalplan.

Klimaplan

Klimaplan for København, som forventes færdiggjort primo 2009, vil indeholde konkrete bud på, hvordan indsatsen mod forandringer af klimaet kan styrkes. Udvalget vurderer, at nogle af disse indsatser kun vil få en fuld effekt, hvis de bliver en del af den kommende kommuneplan.

Teknik- og Miljøudvalget anbefaler, at der i forbindelse med den endelige vedtagelse af Kommuneplan 2009 skal være mulighed for at indarbejde klimaplanens indsatsområder.

Klimatilpasning

København arbejder for, at kunne imødegå de intensive regnskyl, men klimatilpasning af København mangler at blive beskrevet i et bredere perspektiv. Mange større byer er enten i gang med at udvikle planer for, eller har igangsat klimasikring af deres byer. I de kommende år må København derfor også arbejde for at sikre en klimatilpasning af byen på længere sigt. Virkemidler kan være grønne tage, lokal afledning af regnvand, og en begrønning af byen med fokus på en mere intensiv brug af byens uformelle mødesteder og nye byrum af høj kvalitet. Tiltag der skal medvirke til at skabe attraktive mødesteder og en grøn sammenhængende struktur i København.

Teknik- og Miljøudvalget finder, at der er oplagte muligheder for at opnå positive synergieffekter mellem byliv og miljø i tilpasningen til klimaforandringerne, og anbefaler, at der under Den bæredygtige by - tænk grønt tilføjes et afsnit om klimatilpasningen af København.

Andre temaer

Boligpolitik og boligsociale tiltag:

Teknik- og Miljøudvalget er enig i, at tendensen til øget segregering af byen, hvor svage grupper samles i visse kvarterer og boligområder er en meget væsentlig udfordring for København, som bør have meget høj prioritet at løse i planperioden.

I den forbindelse er det et centralt virkemiddel, at der skabes blandende boligområder med boliger i forskellige prisklasser, typer, størrelser og ejerformer. Både i den eksisterende by og i de nye byområder.

Teknik- og Miljøudvalget anbefaler, at en målsætning herom fremgår klart af Kommuneplanforslaget, og at der skabes sammenhæng med de aktuelle overvejelser om en ny boligpolitisk strategi.

Arkitekturpolitik:

Københavns Kommune har været en aktiv medspiller i udviklingen af regeringens arkitekturpolitik *Arkitekturpolitik Danmark*. Teknik- og Miljøudvalget anser det derfor for naturligt at følge dette initiativ op med en ny arkitekturpolitik for København, Teknik- og Miljøforvaltningen har sat dette arbejde i gang under overskriften *Arkitekturby København*.

Teknik- og Miljøudvalget anbefaler, at kommuneplanforslaget under Den dynamiske by angiver at en ny arkitekturpolitik vil blive udviklet i 2009 med udgangspunkt i bilag 3.

Højhusstrategi:

Teknik- og Miljøudvalget har noteret, at højhusstrategien, der var til debat i 2007 kun indirekte fremgår af kommuneplanforslaget.

Teknik- og Miljøudvalget skal i den forbindelse henlede opmærksomheden BR's beslutning fra 28. august 2008 vedrørende højhuse.

Teknik- og Miljøudvalget anbefaler endvidere, at der indarbejdes vision og mål for højhuse i København med tilhørende retningslinier for placering, indpasning i kvarteret og forhold til byrummet samt arkitektonisk kvalitet og miljøbevidsthed i kommuneplanforslaget jvf. bilag 4.

Grundvand

Forslag til Kommuneplan 2009 mangler både redegørelser og retningslinier for grundvand.

Udvalget finder, at der i kommuneplanforslagets retningslinjer skal indføjes et afsnit om sikring og håndtering af grundvandet.

Rammer for lokalplanlægningen, boliger:

Teknik- og Miljøudvalget kan generelt tilslutte sig de foreslåede rammer for lokalplanlægningen. Udvalget ønsker dog at bemærke, de eksisterende rammer for lokalplanlægningen i visse tilfælde kan forekomme utidssvarende i eller nær villaområderne. Udvalget ønsker, at rammerne - inden kommuneplanens endelige vedtagelse - er vurderet med henblik på revision af evt. utidssvarende rammebestemmelser i disse områder.

Endvidere henledes opmærksomheden på, at der fra forvaltningen foreslås enkelte rammeændringer, jvf. bilag 2.

Bemærkninger til planen generelt:

Den eksisterende by

Teknik- og Miljøudvalget finder, at kommuneplanforslaget primært retter fokus mod nye byudviklingsområder, mens det kun i begrænset omfang er beskrevet, hvordan den eksisterende by skal forvaltes; f.eks. i forhold til fornyelse af boligmassen, miljøspørgsmål samt hvordan integrationen mellem den eksisterende by og de nye udviklingsområder sikres.

Teknik- og Miljøudvalget anbefaler, at det overvejes, hvordan denne ubalance kan justeres i det endelige forslag til Kommuneplan 2009.

Forventninger til byens vækst og udvikling

Forslag til Kommuneplan 2009 offentliggøres på et tidspunkt, hvor konjunkturerne for alvor er vendt og vi efter en længere periode med høj vækst har oplevet en kraftig nedgang i boligsalget og -byggeriet. Den udvikling, der begyndte at vise sig allerede for 1½ år siden er nu fulgt op af den seneste tids varsler om global finanskrise og truende recession.

Teknik- og Miljøudvalget finder, at kommuneplanforslaget bør angive, hvordan Københavns Kommune håndterer denne udfordring, der vil have en kraftig virkning på de kommende års byudvikling og -omdannelse.

Teknik- og Miljøudvalget vil anbefale, at krisetider imødegås med fokus på bymæssig kvalitet og en stram målretning af indsatsen, så de nye byområder, hvor udviklingen er sat i gang, prioriteres og gøres færdige samtidig med at der sikres den nødvendige tid til at udvikle plangrundlaget for de næste områder. Det vil skabe det bedste resultat på langt sigt - både i forhold til byens kvalitet og en prioritering af kommunale anlægsudgifter.

Teknik- og Miljøudvalget anbefaler, at det overvejes om rækkefølgeplan bør revurderes i dette lys.

Offentlig høring af forslaget

Teknik- og Miljøudvalget finder det centralt, at Københavns Kommune i forbindelse med forslag til kommuneplan følger op på den brede diskussion med borgerne om byudviklingen som blev sat i gang i forbindelse med kommuneplanstrategien. De senere års dialog med københavnerne har vist, at emner som bæredygtig byudvikling, tætheder og højder, byrum og byliv har meget stor interesse, også selvom fokus er fjernet fra konkrete lokaliteter og i stedet rettet mod principper samt konsekvenser og prioriteringer som følge heraf.

Erfaringen viser, at et så omfattende dokument som kommuneplanen kræver tid at sætte sig ind i og debattere, og at mange organisationer, lokaludvalg og interessegrupper har behov for tid til intern afklaring og diskussion forud for afgivelse af bemærkninger og forslag til ændringer. Derfor er en omfattende dialogstrategi anbefalelsesværdig.

Teknik- og Miljøudvalget anbefaler endvidere, at debatperiodens længde genovervejes.